

Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
H. SAUGMANDSGAARD ØE
fremsat den 2. juni 2016*

Sag C-191/15

**Verein für Konsumenteninformation
mod
Amazon EU Sàrl**

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Oberster Gerichtshof (øverste domstol, Østrig))

»Præjudiciel forelæggelse — retligt samarbejde i civile sager — forpligtelser uden for kontrakt — forordning (EF) nr. 864/2007 (Rom II) — kontraktlige forpligtelser — forordning (EF) nr. 593/2008 (Rom I) — forbrugerbeskyttelse — direktiv 93/13/EØF — beskyttelse af personoplysninger — direktiv 95/46/EF — søgsmål med påstand om forbud — direktiv 2009/22/EF — elektronisk handel på tværs af grænserne — almindelige forretningsbetingelser — lovvalgsklausul — valg af lovgivningen i den medlemsstat, hvor virksomheden har hjemsted — fastlæggelse af, hvilken lovgivning der finder anvendelse ved bedømmelsen af, om vilkår i almindelige forretningsbetingelser er urimelige, inden for rammerne af et søgsmål med påstand om forbud«

I – Indledning

1. Verein für Konsumenteninformation (VKI), en østrigsk forbrugerbeskyttelsesorganisation, har anlagt et søgsmål med påstand om forbud ved de østrigske domstole mod Amazon EU Sàrl, der har hjemsted i Luxembourg, med henblik på at opnå, at der nedlægges forbud mod dette selskabs anvendelse af angiveligt urimelige vilkår i dets almindelige forretningsbetingelser over for forbrugere i Østrig.

2. I den forbindelse har Oberster Gerichtshof (øverste domstol, Østrig) for det første rejst spørgsmålet om, hvilken lovgivning der finder anvendelse inden for rammerne af et sådant søgsmål ved prøvelsen af, om disse vilkår er urimelige. Skal dette afgøres på grundlag af lovvalgsreglerne i forordning (EF) nr. 864/2007 (herefter »Rom II-forordningen«)**, idet den sagsøgende organisation varetager forbrugernes kollektive interesser i medfør af en lovbestemt ret, uafhængigt af konkrete kontraktforhold? Eller skal det fastlægges på grundlag af lovvalgsreglerne i forordning (EF) nr. 593/2008 (herefter »Rom I-forordningen«***), hvilken lovgivning der skal anvendes ved en sådan prøvelse, for så vidt som en eventuel krænkelse af forbrugernes kollektive interesser vil udspringe af kontraktforhold mellem forbrugere og den sagsøgte virksomhed?

* Originalsprog: fransk.

** Europa-Parlamentets og Rådets forordning af 11.7.2007 om lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontrakt (Rom II-forordningen) (EUT 2007, L 199, s. 40).

*** Europa-Parlamentets og Rådets forordning af 17.6.2008 om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I) (EUT 2008, L 177, s. 6).

3. Denne ret har endvidere anmodet Domstolen om at oplyse, om et kontraktvilkår, hvorefter det er lovgivningen i den medlemsstat, hvor den erhvervsdrivende har hjemsted, der finder anvendelse på en aftale indgået i forbindelse med elektronisk handel, er urimeligt som omhandlet i direktiv 93/13/EØF****.

4. Endelig ønsker nævnte ret i det væsentlige oplyst, på grundlag af hvilken national lovgivning til gennemførelse af direktiv 95/46/EF***** det skal bedømmes, om kontraktvilkår om behandling af personoplysninger, der foretages af en elektronisk handelsvirksomhed som Amazon EU, der retter sine aktiviteter mod en anden medlemsstat end den, hvor den har hjemsted, er lovlige.

II – Retsforskrifter

A – EU-retten

1. Rom I-forordningen

5. Rom I-forordningens artikel 1, stk. 1, bestemmer, at »[d]enne forordning finder anvendelse på kontraktlige forpligtelser på det civil- og handelsretlige område i situationer, hvor der skal foretages et lovvalg [...]«.

6. Denne forordnings artikel 3, stk. 1, bestemmer, at »[e]n aftale er underlagt den lov, som parterne har vedtaget«. Det fremgår af samme forordnings artikel 3, stk. 5, at »[s]pørgsmål om eksistens og gyldighed af parternes samtykke til, at en bestemt lov skal anvendes, afgøres efter bestemmelserne i artikel 10, 11 og 13«.

7. Samme forordnings artikel 6 med overskriften »Forbrugeraftaler« bestemmer:

»1. Med forbehold af artikel 5 og 7 er en aftale, som en fysisk person med henblik på brug, der må anses for at ligge uden for vedkommendes erhvervmæssige virksomhed (»forbrugeren«), indgår med en anden person, der handler som led i sin erhvervmæssige virksomhed (»den erhvervsdrivende«), underlagt loven i det land, hvor forbrugeren har sit sædvanlige opholdssted, forudsat at den erhvervsdrivende:

- a) udøver sin erhvervmæssige virksomhed i det land, hvor forbrugeren har sit sædvanlige opholdssted, eller
- b) på en hvilken som helst måde retter sådan virksomhed mod dette land eller mod flere lande, inklusive dette land,

og aftalen er omfattet af sådan virksomhed.

2. Uanset stk. 1 kan parterne vælge den lov, der skal finde anvendelse på en aftale, der opfylder kravene i stk. 1, i overensstemmelse med artikel 3. Et sådant lovvalg må dog ikke medføre, at forbrugeren berøves den beskyttelse, der tilkommer ham i medfør af bestemmelser, som ikke kan fraviges ved aftale i henhold til den lov, som ville have fundet anvendelse efter stk. 1, såfremt parterne ikke havde aftalt lovvalg.

[...]«

**** Europa-Parlamentets og Rådets direktiv af 5.4.1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugerftaler (EFT 1993, L 95, s. 29).

***** Europa-Parlamentet og Rådets direktiv af 24.10.1995 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger (EFT 1995, L 281, s. 31).

8. Rom I-forordningens artikel 10, stk. 1, bestemmer, at »[s]pørgsmål om eksistensen og gyldigheden af en aftale eller en aftalebestemmelse er underlagt den lov, der ville finde anvendelse i henhold til denne forordning, hvis aftalen eller bestemmelsen var gyldig«.

2. Rom II-forordningen

9. Rom II-forordningen »finder« ifølge dens artikel 1, stk. 1, »anvendelse på forpligtelser uden for kontrakt på det civil- og handelsretlige område i alle situationer, hvor der skal foretages et lovvalg [...]«.

10. Denne forordnings artikel 4 har følgende ordlyd:

»1. Medmindre andet er fastsat i denne forordning, anvendes på en forpligtelse uden for kontrakt, der udspringer af en skadevoldende handling, loven i det land, hvor skaden indtræder, uanset i hvilket land den skadevoldende begivenhed fandt sted, og uanset i hvilket land eller hvilke lande de indirekte følger af denne begivenhed indtræder.

[...]

3. Hvis det af alle sagens omstændigheder fremgår, at den skadevoldende handling har en åbenbart nærmere tilknytning til et andet land end det, der er omhandlet i stk. 1 og 2, anvendes dette andet lands lov. En sådan åbenbart nærmere tilknytning til et andet land vil navnlig kunne støttes på et forudgående retsforhold mellem parterne, f.eks. en aftale, med nær tilknytning til den pågældende skadevoldende handling.«

11. Det fremgår af nævnte forordnings artikel 6, stk. 1, at »[p]å en forpligtelse uden for kontrakt, der udspringer af illoyal konkurrence, anvendes loven i det land, hvor konkurrenceforholdene eller forbrugernes kollektive interesser påvirkes eller vil kunne blive påvirket«.

12. Samme forordnings artikel 12, stk. 1, bestemmer, at »[p]å en forpligtelse uden for kontrakt, der udspringer af forhandlinger forud for indgåelsen af en kontrakt, anvendes, uanset om kontrakten faktisk blev indgået, den lov, som skal anvendes på kontrakten, eller som skulle have været anvendt på kontrakten, såfremt denne var blevet indgået«.

3. Direktiv 2009/22/EF

13. Artikel 1 i direktiv 2009/22/EF***** bestemmer:

»1. Formålet med dette direktiv er en indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser vedrørende søgsmål med påstand om forbud som omhandlet i artikel 2 til beskyttelse af forbrugernes kollektive interesser som omhandlet i direktiverne i bilag I, således at det sikres, at det indre marked fungerer korrekt.

2. I dette direktiv forstås ved overtrædelse enhver handling, som skader de i stk. 1 nævnte kollektive interesser, og som er i modstrid med de i bilag I anførte direktiver som gennemført i medlemsstaternes nationale ret.«

14. Direktiv 93/13 er nævnt – under punkt 5) – i bilag I til direktiv 2009/22/EF.

***** Europa-Parlamentets og Rådets direktiv af 23.4.2009 om søgsmål med påstand om forbud på området beskyttelse af forbrugernes interesser (EFT 2009, L 110, s. 30).

15. Ifølge artikel 2, stk. 2, i direktiv 2009/22 »berører [dette direktiv] ikke den internationale privatret med hensyn til lovvalg, hvilket betyder, at normalt enten lovgivningen i den medlemsstat, hvor overtrædelsen er begået, eller lovgivningen i den medlemsstat, hvor overtrædelsen har virkning, finder anvendelse«.

16. Samme direktivs artikel 3 definerer »organer/organisationer, der kan indlede søgsmål [med påstand om forbud]« som »ethvert organ eller enhver organisation, som er retmæssigt oprettet i henhold til en medlemsstats lovgivning, og som har en legitim interesse i at sikre overholdelsen af de bestemmelser, der er omhandlet i artikel 1 [...]«.

4. Direktiv 93/13

17. Artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13 bestemmer, at »[e]t kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, anses for urimeligt, hvis det til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren«.

18. I henhold til dette direktivs artikel 4, stk. 1, »vurderes [det], om et kontraktvilkår er urimeligt, under hensyn til hvilken type varer eller tjenesteydelser aftalen omfatter, og ved på tidspunktet for aftalens indgåelse at tage hensyn til alle omstændighederne i forbindelse med dens indgåelse samt til alle andre vilkår i aftalen eller i en anden aftale, som hænger sammen med denne, jf. dog artikel 7«.

19. Nævnte direktivs artikel 5 bestemmer:

»I de aftaler, hvor alle eller nogle af de vilkår, der tilbydes forbrugeren, er i skriftlig form, skal disse vilkår altid være udarbejdet på en klar og forståelig måde. Hvis der opstår tvivl om et kontraktvilkårs betydning, gælder den fortolkning, som er mest gunstig for forbrugeren. Denne fortolkningsregel gælder ikke i forbindelse med de procedurer, der er fastsat i artikel 7, stk. 2.«

20. Samme direktivs artikel 7 er affattet således:

»1. Medlemsstaterne sikrer, at der i forbrugernes og konkurrenternes interesse findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, til ophør.

2. De i stk. 1 nævnte midler skal omfatte bestemmelser, i henhold til hvilke personer eller organisationer, der ifølge national lov har en legitim interesse i at beskytte forbrugerne, efter national ret kan indbringe en sag for retsmyndighederne eller de kompetente administrative myndigheder, for at disse kan afgøre, om kontraktvilkår, der er udarbejdet med henblik på generel anvendelse, er af urimelig karakter, og anvende egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af sådanne kontraktvilkår til ophør.

[...]«

21. Bilaget til direktiv 93/13 indeholder en vejledende liste over kontraktvilkår, der kan betegnes som urimelige. I dette bilags afsnit 1, litra q), nævnes vilkår, som går ud på at »ophæve eller indskrænke forbrugers adgang til at rejse søgsmål eller benytte andre retsmidler [...]«.

5. Direktiv 95/46

22. Artikel 4 i direktiv 95/46 bestemmer:

»1. Medlemsstaterne anvender de nationale bestemmelser, de vedtager til gennemførelse af dette direktiv, på behandling af personoplysninger:

- a) der foretages som led i en virksomheds eller et organs aktiviteter inden for den medlemsstats område, hvor den registeransvarlige er etableret; en registeransvarlig, som er etableret på flere medlemsstats områder, skal træffe de nødvendige foranstaltninger til at sikre, at hver af disse virksomheder eller organer opfylder kravene i den gældende nationale lovgivning

[...]«

B – Østrigsk ret

23. § 6 i Konsumentenschutzgesetz (lov om forbrugerbeskyttelse) af 8. marts 1979 (herefter »KSchG«) bestemmer i stk. 3, at en kontraktlig bestemmelse i almindelige forretningsbetingelser eller kontraktformularer er ugyldig, såfremt den er affattet uklart eller uforståeligt.

24. Denne lovs § 13a, stk. 2, bestemmer, at nævnte § 6 finder anvendelse af forbrugerbeskyttelse hensyn, uanset hvilken lovgivning der gælder for aftalen, såfremt denne er indgået i forbindelse med en aktivitet udøvet i Østrig af den erhvervsdrivende eller af denne dertil udpegede personer, der tager sigte på indgåelse af sådanne aftaler.

III – Tvisten i hovedsagen, de præjudicielle spørgsmål og retsforhandlingerne for Domstolen

25. Amazon EU er et selskab, der driver elektronisk handel, og som har hjemsted i Luxembourg. Dette selskab har i sine skriftlige bemærkninger præciseret, at det er et datterselskab af selskabet Amazon.com, Inc., der har hjemsted i De Forenede Stater. Ifølge den forelæggende ret har den koncern, som Amazon EU indgår i, ikke noget forretningssted i Østrig. Dette selskab indgår imidlertid aftaler om onlinesalg med forbrugere i Østrig via et tysksproget websted (www.amazon.de).

26. Aftaler med disse forbrugere indeholdt indtil midten af 2012 selskabets almindelige forretningsbetingelser, hvori indgik 12 vilkår, som er genstand for søgsmålet i hovedsagen. Særligt havde vilkår 6, 9, 11 og 12 følgende ordlyd: »6. Ved betaling efter regning samt i øvrige tilfælde, hvis der foreligger grund hertil, gennemgår og vurderer Amazon.de ordregiverens oplysninger og udveksler oplysninger med andre virksomheder inden for Amazon-koncernen, kreditoplysningsbureauer og eventuelt Bürgel Wirtschaftsinformation GmbH & Co. [...]«

»9. Med henblik på afgørelsen vedrørende brug af betalingsmåden køb efter regning anvender vi – foruden egne oplysninger – sandsynlighedsværdier til vurdering af risikoen for manglende betaling, som vi indhenter hos Bürgel Wirtschaftsinformation GmbH & Co. [...] samt hos informa Solutions GmbH [...]. De nævnte virksomheder benyttes desuden til validering af de af Dem angivne adresseoplysninger.«

»11. Såfremt brugeren vælger at lægge indhold (f.eks. kundeforhold) på Amazon.de, giver brugeren Amazon.de en tidsmæssigt og geografisk ubegrænset licens til yderligere anvendelse af indholdet til alle formål, både online og offline, der gælder, så længe den tilgrundliggende ret består.«

»12. Luxembourgsk lov finder anvendelse, men ikke [De Forenede Nationers konvention om aftaler om internationale køb (CISG)].«

27. VKI er en østrigsk forbrugerbeskyttelsesorganisation, som er beføjet til at indlede søgsmål med påstand om forbud som omhandlet i artikel 3 i direktiv 2009/22. Den har anlagt søgsmål for Handelsgericht Wien (handelsretten i Wien, Østrig) med påstand om nedlæggelse af forbud mod anvendelsen af de 12 ovennævnte kontraktvilkår samt offentliggørelse af dommen, for så vidt som påstanden om forbud tages til følge. Ifølge VKI tilsidesætter disse vilkår en række østrigske love, herunder KSchG og Datenschutzgesetz (lov om databeskyttelse, herefter »DSG«).

28. Denne ret gav organisationen medhold for så vidt angår 11 af de 12 anfægtede vilkår. På grundlag af Rom I-forordningens artikel 6, stk. 2, kendte den vilkår 12 ugyldigt under henvisning til, at et lovvalg ikke må medføre, at forbrugeren berøves den beskyttelse, denne er sikret i medfør af lovgivningen i den stat, hvor denne har sit sædvanlige opholdssted. Ifølge nævnte ret skal gyldigheden af de øvrige vilkår, bortset fra bestemmelserne om databeskyttelse i vilkår 6, 9 og 11, derfor bedømmes på grundlag af østrigsk ret. Gyldigheden af de sidstnævnte vilkår skal derimod i henhold til direktiv 95/46 bedømmes på grundlag af luxembourgsk ret.

29. Begge parter appellerede denne dom til Oberlandesgericht Wien (øverste regionale domstol i Wien, Østrig). Denne ret bekræftede, at det skal afgøres på grundlag af lovvalgsreglerne i Rom I-forordningen, hvilken lovgivning der finder anvendelse ved prøvelsen af de anfægtede vilkår. Den fandt imidlertid, at det ikke kan udledes af denne forordnings artikel 6, stk. 2, at vilkår 12 er ulovligt. Bedømmelsen af gyldigheden af dette vilkår skulle derimod i medfør af denne forordnings artikel 10, stk. 1, have været foretaget på grundlag af luxembourgsk lovgivning. Nævnte ret ophævede derfor førsteinstansrettens dom og hjemviste sagen til denne med henblik på en sådan bedømmelse. Oberlandesgericht Wien (øverste regionale domstol i Wien) bemærkede endvidere, at såfremt vilkår 12 viste sig at være lovligt i henhold til luxembourgsk lovgivning, skulle Handelsgericht Wien (handelsretten i Wien) foretage prøvelsen af de øvrige vilkår på grundlag af denne lovgivning. I så fald skulle den foretage en sammenligning med østrigsk lovgivning med henblik på at afgøre, om denne indeholder bestemmelser, som er gunstigere for forbrugerne. Valget af luxembourgsk lovgivning kan nemlig i henhold til Rom I-forordningens artikel 6, stk. 2, ikke berøve forbrugeren den beskyttelse, der tilkommer denne i medfør af sådanne bestemmelser.

30. VKI indbragte sagen for Oberster Gerichtshof (øverste domstol, Østrig), som har besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal spørgsmålet om, hvilken lov der finder anvendelse på et søgsmål med påstand om forbud som omhandlet i direktiv 2009/22, afgøres på grundlag af artikel 4 i Rom II-forordningen, når søgsmålet er rettet mod ulovlige kontraktvilkår, der anvendes af en virksomhed med hjemsted i en medlemsstat, der i forbindelse med elektronisk handel indgår kontrakter med forbrugere med bopæl i andre medlemsstater, herunder i domstolslandet?

2) Såfremt spørgsmål 1 besvares bekræftende:

a) Skal der ved det land, hvor skaden indtræder (Rom II-forordningens artikel 4, stk. 1), forstås ethvert land, som den sagsøgte virksomheds aktivitet tager sigte på, hvorfor de anfægtede vilkår skal bedømmes efter domstolsstatens lov, såfremt institutionen med søgsmålskompetence anfægter anvendelsen af disse vilkår i handelen med forbrugere med bopæl i den pågældende stat?

b) Foreligger der en åbenbart nærmere tilknytning (Rom II-forordningens artikel 4, stk. 3) til loven i det land, hvori den sagsøgte virksomhed har sit hjemsted, når det i virksomhedens forretningsbetingelser er fastsat, at dette lands lov finder anvendelse på de kontrakter, som virksomheden indgår?

- c) Medfører et sådant lovvalgvilkår af andre grunde, at undersøgelsen af de anfægtede kontraktvilkår skal ske i henhold til loven i det land, hvori den søgte virksomhed har sit hjemsted?
- 3) Såfremt spørgsmål 1 besvares benægtende: Hvordan skal det i så fald afgøres, hvilken lov der finder anvendelse på søgsmålet med påstand om forbud?
- 4) Uafhængigt af besvarelsen af de ovenstående spørgsmål:
- a) Er et vilkår i almindelige forretningsbetingelser, hvorefter der på en kontrakt, der indgås i forbindelse med elektronisk handel mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, der er etableret i en anden medlemsstat, skal anvendes loven i den stat, hvor den pågældende erhvervsdrivende har sit hjemsted, urimeligt som omhandlet i artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13?
- b) Er behandling af personoplysninger, der foretages af en virksomhed, der inden for elektronisk handel indgår kontrakter med forbrugere med bopæl i andre medlemsstater, i henhold til artikel 4, stk. 1, litra a), i direktiv 95/46 uafhængigt af den lov, der ellers finder anvendelse, udelukkende omfattet af loven i den medlemsstat, i hvilken den afdeling af virksomheden ligger, inden for hvis rammer behandlingen finder sted, eller skal virksomheden også overholde retsreglerne vedrørende databeskyttelse i de medlemsstater, som dennes aktivitet tager sigte på?»

31. VKI, Amazon EU, den østrigske, den tyske og Det Forenede Kongeriges regering samt Kommissionen har indgivet skriftlige bemærkninger og var repræsenteret i retsmødet den 2. marts 2016.

IV – Bedømmelse

A – Spørgsmålet om, hvilken lovgivning der finder anvendelse ved prøvelsen af, om kontraktvilkår er urimelige, i en sag med påstand om forbud (første til tredje spørgsmål)

1. Rækkevidden af det første til tredje spørgsmål

32. Med det første til tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret oplyst, hvilken lovgivning der finder anvendelse »på et søgsmål med påstand om forbud«, som er indledt af en forbrugerbeskyttelsesorganisation i henhold til en national lov til gennemførelse af direktiv 2009/22 med henblik på at opnå, at der nedlægges forbud mod en erhvervsdrivendes anvendelse af urimelige kontraktvilkår*****.

33. Jeg finder det hensigtsmæssigt indledningsvis at præcisere rækkevidden af disse spørgsmål, idet jeg vil fremhæve, at enhver lovkonflikt, der måtte opstå inden for rammerne af en retslig procedure, har et bestemt retligt spørgsmål som sin genstand. En og samme procedure kan således give anledning til flere lovkonflikter vedrørende forskellige retlige spørgsmål. Hver enkelt af disse lovkonflikter skal afgøres særskilt i henhold til de lovvalgsregler, der gælder for det pågældende spørgsmål, eventuelt til fordel for forskellige nationale lovgivninger.

***** Et sådant søgsmål kan også anlægges med hjemmel i artikel 7, stk. 2, i direktiv 93/13 (jf. fodnote 1 i bilag I til direktiv 2009/22). Bestemmelserne i direktiv 2009/22 afspejler indholdet af nævnte artikel 7, stk. 2, og supplerer dette. Mens direktiv 93/13 ikke præciserer de nærmere regler for de i dets artikel 7, stk. 2, omhandlede søgsmål, er søgsmål med påstand om forbud udførligt reguleret i direktiv 2009/22.

34. Såfremt et søgsmål vedrører såvel »kontraktlige forpligtelser« som omhandlet i Rom I-forordningens artikel 1, stk. 1, som »forpligtelser uden for kontrakt« som omhandlet i Rom II-forordningens artikel 1, stk. 1, skal det således afgøres efter forskellige regler, hvilken lovgivning der finder anvendelse på hver af disse forpligtelser*****.

35. I den foreliggende sag skal det altså afklares, hvilken lovgivning der finder anvendelse, ikke »på søgsmålet med påstand om forbud«, men på det specifikke retlige spørgsmål, som er genstand for den lovkonflikt, som den nationale ret skal løse. Som det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, angår dette prøvelsen af spørgsmålet, om de vilkår, som søges forbudt inden for rammerne af forbudssagen, er urimelige.

2. Spørgsmålet, om Rom II-forordningen finder anvendelse

36. Artikel 2, stk. 2, i direktiv 2009/22 henviser for så vidt angår lovvalg inden for rammerne af søgsmål med påstand om forbud, der er omfattet af dette direktivs anvendelsesområde, til domstolslandets »internationale privatret«.

37. Med henblik på at besvare det første præjudicielle spørgsmål skal det i første række afklares, om de regler om international privatret, der finder anvendelse i det foreliggende tilfælde, er de regler, der er fastsat i Rom I-forordningen, eller reglerne i Rom II-forordningen*****. Dette afhænger af, om de forpligtelser, som lovkonflikten vedrører, har karakter af kontraktlige forpligtelser eller forpligtelser uden for kontrakt.

38. Domstolen har endnu ikke haft lejlighed til at tage stilling til kvalificeringen af forpligtelser, som gøres gældende inden for rammerne af et søgsmål med påstand om forbud mod anvendelsen af urimelige kontraktvilkår, med henblik på afgrænsningen af Rom I- og Rom II-forordningens respektive anvendelsesområder.

39. Med hensyn til kvalificeringen af et sådant søgsmål (som også var anlagt af VKI) med henblik på fastlæggelsen af retternes kompetence fandt Domstolen imidlertid i Henkel-dommen***** , at det ikke er en sag »om kontraktforhold« som omhandlet i den specielle kompetenceregulering, som var fastsat i det retlige instrument, der gik forud for forordning (EF) nr. 44/2001 (herefter »Bruxelles I-forordningen«). Domstolen begrundede denne konklusion med, at der ikke forelå noget kontraktforhold mellem den erhvervsdrivende og forbrugerbeskyttelsesorganisationen, idet sidstnævnte handlede på grundlag af en ret, der var tillagt den ved lov med henblik på at opnå, at det forbydes den erhvervsdrivende at anvende uretmæssige vilkår. Dette er ifølge Domstolen tilfældet, uanset om søgsmålet er af rent forebyggende karakter, eller om det er anlagt efter, at der allerede er indgået aftaler med et antal forbrugere.

***** Jf. dom af 21.1.2016, ERGO Insurance og Gjensidige Baltic (C-359/14 og C-475/14, EU:C:2016:40, præmis 58 og 59). Heraf fremgår, at det skal afgøres på grundlag af Rom I-forordningen, hvilken lovgivning der finder anvendelse på forsikringsgivers forpligtelse til at dække forsikringstagers civilretlige ansvar over for skadelidte. Derimod skal det inden for rammerne af det samme søgsmål afgøres på grundlag af Rom II-forordningen, hvilken lovgivning der finder anvendelse på en eventuel ansvarsfordeling mellem flere personer, der kan have handlet ansvarspådragende, og deres respektive forsikringsgivere.

***** Det er ubestridt, at et sådant søgsmål henhører under det civil- og handelsretlige område som omhandlet i Rom I- og Rom-II-forordningens artikel 1, stk. 1 (jf. herved dom af 1.10.2002, Henkel (C-167/00, EU:C:2002:555, præmis 30).

***** Dom af 1.10.2002 (C-167/00, EU:C:2002:555, præmis 40).

Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22.12.2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001, L 12, s. 1). Denne forordning blev ophævet og erstattet af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12.12.2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (omarbejdning) (EUT 2012, L 351, s. 1) (også kaldt »Bruxelles Ia-forordningen«). Denne forordnings artikel 7, stk. 1, har overtaget indholdet af artikel 5, stk. 1, i Bruxelles I-forordningen.

Dom af 1.10.2002, Henkel (C-167/00, EU:C:2002:555, præmis 38 og 39).

40. Det fremgår derimod af denne dom, at et sådant søgsmål er en sag om erstatning uden for kontrakt. Det går således ud på at få fastslået, at sagsøgte har pådraget sig et ansvar »på grundlag af den erhvervsdrivendes forpligtelse til – uafhængigt af kontraktforhold – at undlade at udvise en adfærd i sit forhold til forbrugerne, som lovgiver har villet forhindre«.

41. Den foreliggende sag giver Domstolen anledning til at præcisere, om de samme kriterier skal anvendes ved afgørelsen af, om forpligtelser, som gøres gældende inden for rammerne af en forbudssag, har karakter af kontraktlige forpligtelser eller forpligtelser uden for kontrakt som omhandlet i Rom I- og Rom II-forordningen.

42. Ifølge VKI samt den østrigske og Det Forenede Kongeriges regering er der tale om forpligtelser uden for kontrakt, som er omfattet af Rom II-forordningens anvendelsesområde. Amazon EU, den tyske regering og Kommissionen har derimod i det væsentlige gjort gældende, at selv om andre spørgsmål, som rejses inden for rammerne af en forbudssag, kan angå forpligtelser uden for kontrakt, skal bedømmelsen af, om de kontraktvilkår, som en sådan sag er rettet mod, er urimelige, være genstand for et særskilt tilknytningsmoment i henhold til Rom I-forordningen. I henhold til denne forordnings artikel 10, stk. 1, skal lovligheden af disse vilkår således bedømmes på grundlag af den lovgivning, der ville finde anvendelse i henhold til nævnte forordning, hvis disse vilkår var gyldige.

43. Jeg tilslutter mig den førstnævnte opfattelse af de i det følgende anførte grunde.

44. For det første mener jeg ikke, at spørgsmålet om, hvorvidt de anfægtede vilkår er urimelige, angår kontraktlige forpligtelser.

45. Lovgiver har ikke defineret begreberne kontraktlig forpligtelse og forpligtelse uden for kontrakt som omhandlet i Rom I- og Rom II-forordningen. Domstolen har imidlertid opridset konturerne af disse begreber i dommen i sagen ERGO Insurance og Gjensidige Baltic. Den konkluderede i denne forbindelse, at en kontraktlig forpligtelse betegner en »retlig forpligtelse, som en person frivilligt har påtaget sig over for en anden person«. Begrebet forpligtelse uden for kontrakt tager derimod sigte på en forpligtelse, der opstår som følge af en skade som defineret i Rom II-forordningens artikel 2.

46. Domstolen præciserede imidlertid ikke, hvorvidt begrebet kontraktlig forpligtelse forudsætter, at der foreligger en forpligtelse *mellem sagens parter*, således som den i bl.a. Henkel-dommen har stillet som betingelse for, at et søgsmål kan anses for at være en sag om kontraktforhold som omhandlet i reglerne om kompetencekonflikter. Hvis denne betingelse også skulle gælde for begrebet kontraktlig

Dom af 1.10.2002, Henkel (C-167/00, EU:C:2002:555, præmis 41).

Kommissionen har i sine skriftlige bemærkninger gjort gældende, at Domstolens konklusion i dom af 1.10.2002, Henkel (C-167/00, EU:C:2002:555), ikke kan overføres på afgørelsen af, hvilken lovgivning der finder anvendelse inden for rammerne af et søgsmål med påstand om forbud. Dette spørgsmål er således i sin helhed reguleret i Rom I-forordningen. Kommissionen modificerede imidlertid denne opfattelse i retsmødet. Her gjorde den i det væsentlige gældende, at selv om Rom II-forordningen er relevant i relation til andre retlige spørgsmål, som rejses inden for rammerne af et søgsmål med påstand om forbud, finder Rom I-forordningen anvendelse ved prøvelsen af lovligheden af de kontraktvilkår, som påstanden om forbud er rettet mod.

Rom II-forordningens artikel 2, stk. 1, præciserer indholdet af begrebet »forpligtelse uden for kontrakt« indirekte, gennem en definition af den »skade«, som den udspringer af.

Dom af 21.1.2016 (C-359/14 og C-475/14, EU:C:2016:40).

Dom af 21.1.2016, ERGO Insurance og Gjensidige Baltic (C-359/14 og C-475/14, EU:C:2016:40, præmis 44).

Dom af 21.1.2016, ERGO Insurance og Gjensidige Baltic (C-359/14 og C-475/14, EU:C:2016:40, præmis 45 og 46).

Det nævnes ikke i den formulering, som Domstolens anvendte, at de personer, som er bundet af en sådan forpligtelse, nødvendigvis skal være de samme som sagens parter. Domstolen præciserede imidlertid, at denne definition var hentet – »analogt« – fra definitionen af sager om kontraktforhold som omhandlet i Bruxelles I-forordningen. Den kunne derfor også fortolkes således, at den forudsætter, at der er identitet mellem de personer, der er bundet af forpligtelsen, og sagens parter, eftersom Domstolen har krævet dette i forbindelse med definitionen af sager om kontraktforhold som omhandlet i Bruxelles I-konventionen (jf. fodnote 21 i dette forslag til afgørelse).

Dom af 1.10.2002, Henkel (C-167/00, EU:C:2002:555, præmis 38-40). Jf. endvidere dom af 17.6.1992, Handte (C-26/91, EU:C:1992:268, præmis 15 og 21), af 27.10.1998, Réunion européenne m.fl. (C-51/97, EU:C:1998:509, præmis 17-20), og af 5.2.2004, Frahuil (C-265/02, EU:C:2004:77, præmis 24-26).

forpligtelse, kunne Rom I-forordningen imidlertid ikke regulere spørgsmålet om, hvilken lovgivning der finder anvendelse ved prøvelsen af urimelige vilkår inden for rammerne af en forbudssag. Der foreligger nemlig ikke nogen kontraktlig forpligtelse mellem den sagsøgende organisation og den sagsøgte erhvervsdrivende.

47. I denne henseende fremhæves det i syvende betragtning til Rom I- og Rom II-forordningen, at definitionen af disse forordningers respektive materielle anvendelsesområder bør stemme overens med Bruxelles I-forordningen. Efter min opfattelse indebærer dette imidlertid ikke, at begreberne kontraktforhold som omhandlet i Bruxelles I-konventionen og kontraktlig forpligtelse som omhandlet i Rom I-forordningen automatisk skal være fuldstændig sammenfaldende. De bør snarere være genstand for en, ikke identisk, men parallel fortolkning.

48. På baggrund af denne afklaring mener jeg, at begrebet kontraktlig forpligtelse ikke afhænger af identiteten af sagens parter. Kvalificeringen af en forpligtelse med henblik på anvendelsen af lovvalgsreglerne afhænger nemlig af forpligtelsens udspring – i eller uden for kontrakt. Identiteten af sagens parter kan derfor ikke ændre forpligtelsens karakter.

49. Desuden er baggrunden for den betingelse om, at der er indgået en forpligtelse mellem sagens parter, som Domstolen har stillet for anvendelsen af den specielle kompetenceregulering vedrørende sager om kontraktforhold, som Kommissionen har bemærket, det forhold, at denne regel ikke er forudsigtelig for en sagsøgt, som ikke er part i den oprindelige aftale, eksempelvis en senere køber af en vare. Dette hensyn er imidlertid ikke relevant for så vidt angår afgørelsen af, hvilken lovgivning der finder anvendelse.

50. Selv om begrebet kontraktlig forpligtelse således ikke er begrænset til forpligtelser mellem sagens parter, forudsætter det imidlertid i det mindste, at der foreligger en *konkret og eksisterende* forpligtelse – hvilket ikke er tilfældet her.

51. I denne forbindelse bemærker jeg, at Rom I-forordningen ikke giver grundlag for at fastslå, hvilken lovgivning der finder anvendelse på forpligtelser, der endnu ikke er opstået. Særligt finder denne forordnings artikel 6, som det fremgår af ordlyden af dens stk. 1, kun anvendelse, når der foreligger en aftale, som en forbruger »indgår« med en erhvervsdrivende.

52. Derimod finder Rom II-forordningen anvendelse på forpligtelser uden for kontrakt, »der vil kunne udspringe af en handling eller begivenhed«. Sådanne forpligtelser indbefatter bl.a. forpligtelser, der udspringer af forhandlinger forud for indgåelsen af en kontrakt, eller af illoyal konkurrence, der vil kunne påvirke forbrugernes kollektive interesser.

Jf. i denne retning generaladvokat Sharpstons forslag til afgørelse ERGO Insurance og Gjensidige Baltic (C-359/14 og C-475/14, EU:C:2015:630, punkt 62).

Artikel 7, stk. 1, i Bruxelles I-forordningen (omarbejdet), hvorefter en sagsøgt kan sagsøges »ved retten på det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes«.

Jf. dom af 17.6.1992, Handte (C-26/91, EU:C:1992:268, præmis 19).

Rom I-forordningens artikel 1, stk. 2, litra i), udelukker »forpligtelser, der udspringer af forhandlinger forud for indgåelsen af en kontrakt« fra denne forordnings anvendelsesområde. Desuden afgrænser nævnte forordnings artikel 28 dennes tidsmæssige anvendelsesområde til »aftaler, der er indgået« efter den 17.12.2009.

Rom II-forordningens artikel 2, stk. 2.

Rom II-forordningens artikel 12, stk. 1.

Rom II-forordningens artikel 6, stk. 1.

53. Som Domstolen bemærkede i Henkel-dommen, er et søgsmål med påstand om forbud – til forskel fra individuelle søgsmål (hvad enten de er anlagt af en individuel forbruger, en gruppe af forbrugere eller en organisation, der handler på deres vegne) – uafhængigt af enhver konkret og eksisterende kontraktlig forpligtelse.

54. For det første har det ingen forbindelse til nogen konkret individuel konflikt mellem erhvervsdrivende og forbrugere. I modsætning til hvad Amazon EU har gjort gældende, træder den sagsøgende organisation ikke i forbrugernes sted, men handler i den kollektive interesse i medfør af en beføjelse, der er fastsat ved lov. Et sådant søgsmål sigter således mod at opnå, at indgreb i retsordenen som følge af anvendelsen af urimelige kontraktvilkår bringes til ophør. Dermed er det af abstrakt karakter, for så vidt som det ikke er støttet på en bestemt kontraktlig forpligtelse.

55. For det andet er en forbudssag af forebyggende karakter, for så vidt som den sigter mod at opnå et forbud mod fremtidig anvendelse af urimelige vilkår, hvad enten de findes i allerede indgåede aftaler eller risikerer at kunne blive indsat i fremtidige aftaler. Den er dermed uafhængig af, om der allerede foreligger en forpligtelse, som en person har påtaget sig over for en anden, og sigter mod at opnå et forbud mod, at den sagsøgte erhvervsdrivende anvender visse kontraktvilkår, der er udarbejdet med henblik på en generel anvendelse i standardkontrakter.

56. Dette er baggrunden for, at artikel 2, stk. 2, i direktiv 2009/22 fastslår, at den lovgivning, der finder anvendelse i et søgsmål med påstand om forbud, »normalt [er] enten lovgivningen i den medlemsstat, hvor overtrædelsen er begået, eller lovgivningen i den medlemsstat, hvor overtrædelsen har virkning«. Denne bestemmelse fremhæver det forhold, at de forpligtelser, som et sådant søgsmål vedrører, udspringer, ikke af en aftale, men af en lovovertrædelse.

57. Dermed ligger kontraktvilkår, som der søges nedlagt forbud mod inden for rammerne af en forbudssag som det i hovedsagen omhandlede, ikke til grund for en kontraktlig forpligtelse som omhandlet i Rom I-forordningen.

Dom af 1.10.2002 (C-167/00, EU:C:2002:555, præmis 39).

Med udtrykket »individuel søgsmål« sigter jeg til søgsmål, der anlægges på grundlag af et konkret kontraktforhold mellem en erhvervsdrivende og en eller flere forbrugere. Dette begreb dækker altså alle søgsmål, hvor de forbrugere, som er ofre for den hævdede uretmæssighed, er »nævnt« eller afgrænset, i modsætning til kollektive søgsmål af abstrakt karakter, som anlægges af samfundshensyn, således som hovedsagens søgsmål med påstand om forbud. I denne henseende præciserer tredje betragtning til direktiv 2009/22, at de søgsmål med påstand om forbud, som er omfattet af dette direktivs anvendelsesområde, tager sigte på at beskytte »forbrugernes kollektive interesser«, der defineres som »interesser, som ikke er en akkumulering af interesser hos enkeltpersoner [...]«, hvilket »ikke [berører] individuelle søgsmål anlagt af enkeltpersoner, som har lidt skade ved en overtrædelse«.

Jf. dom af 24.1.2002, Kommissionen mod Italien (C-372/99, EU:C:2002:42, præmis 15), og af 26.4.2012, Invitel (C-472/10, EU:C:2012:242, præmis 37).

Det følger endvidere af denne abstrakte karakter, at pålægget om at undlade at anvende kontraktvilkår, som er kendt urimelige, gælder i relation til alle forbrugere, som har indgået en aftale indeholdende disse vilkår med den pågældende erhvervsdrivende, selv om de ikke er parter i sagen med påstand om forbud (jf. i denne retning dom af 26.4.2012, Invitel (C-472/10, EU:C:2012:242, præmis 38).

Dom af 1.10.2002, Henkel (C-167/00, EU:C:2002:555, præmis 39), af 26.4.2012, Invitel (C-472/10, EU:C:2012:242, præmis 37), og af 14.4.2016, Sales Sinués og Drame Ba (C-381/14 og C-385/14, EU:C:2016:252, præmis 29). Jf. ligeledes dom af 9.9.2004, Kommissionen mod Spanien (C-70/03, EU:C:2004:505, præmis 16), i hvilken Domstolen i forbindelse med sondringen mellem individuelle søgsmål og søgsmål med påstand om forbud bemærkede, at »[i] det første tilfælde skal de kompetente domstole eller organer foretage en konkret bedømmelse af, hvorvidt et kontraktvilkår, der er indeholdt i en allerede indgået aftale, er urimeligt, hvorimod det i det andet tilfælde påhviler dem at foretage en abstrakt bedømmelse af urimeligheden af et kontraktvilkår, som skal indføres i aftaler, der endnu ikke er indgået.«

Jf. artikel 7, stk. 2, i direktiv 93/13 og dom af 14.4.2016, Sales Sinués og Drame Ba (C-381/14 og C-385/14, EU:C:2016:252, præmis 21).

Artikel 1, stk. 2, i direktiv 2009/22 definerer overtrædelse som »enhver handling, som skader [forbrugernes] i stk. 1 nævnte kollektive interesser [som omhandlet i direktiverne i bilag I], og som er i modstrid med [disse] direktiver som gennemført i medlemsstaternes nationale ret«.

58. En sådan sag går derimod ud på at få fastslået, at den erhvervsdrivende har pådraget sig et ansvar på grund af sin ikke-kontraktlige forpligtelse til at afholde sig fra at anvende urimelige kontraktvilkår i forbrugerforhold. Det har således til formål at forebygge en skade i form af en krænkelse af forbrugernes kollektive interesser forårsaget af en tilsidesættelse af denne forpligtelse. Dermed angår det en forpligtelse uden for kontrakt som omhandlet i Rom II-forordningen, ligesom det, således som det fremgår af Henkel-dommen, er en sag om erstatning uden for kontrakt som omhandlet i Bruxelles I-forordningen.

59. For det andet understøttes denne opfattelse af den omstændighed, at for så vidt nærmere bestemt angår prøvelsen af gyldigheden af en lovvalgsklausul, forekommer lovvalgsreglerne i Rom I-forordningen mig udelukkende at være egnede til individuelle søgsmål.

60. I denne henseende bestemmer denne forordnings artikel 10, stk. 1, at spørgsmål om gyldigheden af et kontraktvilkår er underlagt »den lov, der ville finde anvendelse i henhold til denne forordning, hvis [dette vilkår] var gyldig[t]«. I medfør af denne bestemmelse skal lovligheden af en lovvalgsklausul dermed bedømmes på grundlag af den lovgivning, som er valgt i denne klausul. Hvis denne bestemmelse fandt anvendelse på prøvelsen af, om en lovvalgsklausul er urimelig, inden for rammerne af en forbudssag, ville en erhvervsdrivende ved at indsætte en sådan klausul i almindelige forretningsbetingelser, som er udarbejdet, før der foreligger noget kontraktforhold, ensidigt kunne bestemme, hvilken lovgivning der skal finde anvendelse på prøvelsen af gyldigheden af disse almindelige forretningsbetingelser.

61. Jeg tvivler på, at en sådan konsekvens har været lovgivers hensigt. Herom vidner ordlyden af Rom I-forordningens artikel 3, stk. 5, hvorefter »[s]pørgsmål om eksistens og gyldighed af parternes samtykke til, at en bestemt lov skal anvendes«, afgøres efter bl.a. denne forordnings artikel 10. Sidstnævnte bestemmelse henviser ligeledes i stk. 1 til »[s]pørgsmål om eksistensen og gyldigheden af en aftale«. Når der er tale om en forbudssag, som er af abstrakt og forebyggende karakter, kan der hverken foreligge et samtykke fra parterne eller en aftale, hvis eksistens og gyldighed kan bedømmes. Dette belyser, hvilke vanskeligheder der ville kunne opstå, hvis det blev lagt til grund, at Rom I-forordningen regulerer spørgsmålet om, hvilken lovgivning der finder anvendelse ved prøvelsen af retmæssigheden af lovvalgsklausuler, når disse ikke har nogen forbindelse til en konkret og bestemt aftale.

62. For det tredje mener jeg ikke, at de argumenter, som Amazon EU, den tyske regering og Kommissionen har fremsat til støtte for, at det er Rom I-forordningen, der finder anvendelse, rejser tvivl om den opfattelse, som jeg gør mig til fortaler for.

63. Disse procesdeltagere har navnlig gjort gældende, at den lovgivning, der finder anvendelse ved prøvelsen af, om en og samme lovvalgsklausul er urimelig, bør være den samme i individuelle søgsmål og i søgsmål med påstand om forbud. I modsat fald ville denne prøvelse kunne føre til indbyrdes modstridende resultater, alt efter hvilken søgsmålstype der er tale om.

Dom af 1.10.2002 (C-167/00, EU:C:2002:55, præmis 50).

Denne synsvinkel svarer til den, som Kommissionen anlagde i sit forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontraktforhold (»Rom II«) af 22.7.2003, KOM(2003) 427 endelig (herefter »forslaget til Rom II-forordning«), s. 16 og 17. Den henviste her til Domstolens konklusion i dom af 1.10.2000, Henkel (C-167/00, EU:C:2002:555), og antydede dermed, at denne konklusion finder anvendelse på fastlæggelsen af, såvel hvilke retter der har kompetencen, som hvilken lovgivning der finder anvendelse.

I den foreliggende sag er det ubestridt, at de anfægtede almindelige forretningsbetingelser er udarbejdet af Amazon EU forud for forbrugernes godkendelse og dermed ikke har været genstand for individuel forhandling.

64. Jeg betvivler nødvendigheden af en sådan symmetri. Det forekommer mig derimod at være uløseligt forbundet med den forskellige og komplementære karakter af disse to typer af søgsmål, at prøvelsen af lovvalgs klausuler i givet fald vil kunne blive foretaget på grundlag af lovgivningen i forskellige retsordener i en forbudssag og et individuelt søgsmål.

65. Direktiv 93/13 tager desuden udtrykkeligt hensyn til muligheden for, at bedømmelsen af, om kontraktvilkår er urimelige, fører til forskellige resultater, afhængigt af hvilken søgsmålstype der giver anledning til bedømmelsen. Ifølge direktivets artikel 5 er vilkår, som hævdes at være urimelige, således genstand for forskellige fortolkningsregler inden for rammerne af et individuelt søgsmål og et søgsmål med påstand om forbud.

66. På ovenstående baggrund mener jeg, at det skal afgøres på grundlag af lovvalgsreglerne i Rom II-forordningen, hvilken lovgivning der finder anvendelse ved prøvelsen af, om kontraktvilkår, som der søges nedlagt forbud mod inden for rammerne af et søgsmål med påstand om forbud anlagt i henhold til direktiv 2009/22, er urimelige.

3. Fastlæggelsen af, hvilken lovgivning der finder anvendelse i henhold til Rom II-forordningen

67. Med henblik på at besvare det andet præjudicielle spørgsmål skal det i anden række præciseres, hvilke bestemmelser i denne forordning der regulerer dette lovvalg.

a) Anvendeligheden af Rom II-forordningens artikel 6, stk. 1

68. Rom II-forordningens artikel 4, stk. 1, opstiller som almindelig hovedregel, at på forpligtelser uden for kontrakt, der udspringer af en skadevoldende handling, anvendes lovgivningen »i det land, hvor skaden indtræder« (lex loci damni).

69. Forordningens artikel 6, stk. 1, fastsætter som specialregel for forpligtelser uden for kontrakt, der udspringer af »illoyal konkurrence«, at lovgivningen i »det land, hvor konkurrenceforholdene eller forbrugernes kollektive interesser påvirkes eller vil kunne blive påvirket«, skal anvendes.

70. Som det fremgår af forordningens 21. betragtning, udgør dens artikel 6, stk. 1, en lex specialis, som på ingen måde fraviger samme forordnings artikel 4, stk. 1, men præciserer dens rækkevidde. Med andre ord konkretiserer reglen i Rom II-forordningens artikel 6, stk. 1, princippet om lex loci damni specifikt på området for illoyal konkurrence.

71. Efter min opfattelse finder Rom II-forordningens artikel 6, stk. 1, anvendelse på forpligtelser uden for kontrakt, der vil kunne opstå som følge af en overtrædelse af direktiv 93/13 til skade for forbrugernes kollektive interesser.

72. En sådan fortolkning, som forekommer mig at følge af selve ordlyden af denne bestemmelse, understøttes af forarbejderne vedrørende bestemmelsen. I denne henseende nævnes det udtrykkeligt i bemærkningerne til forslaget til Rom II-forordningen, at kollektive søgsmål med påstand om forbud mod anvendelse af urimelige vilkår i forbrugeraftaler er omfattet af denne specialregels anvendelsesområde.

Jf. dom af 14.4.2016, Sales Sinués og Drame Ba (C-381/14 og C-385/14, EU:C:2016:252, præmis 30), hvori Domstolen fremhævede disse to søgsmålstypers forskellige mål og virkninger.

Reglen om, at den fortolkning, som er mest gunstig for forbrugeren, skal anvendes, hvis der opstår tvivl om et kontraktvilkårs betydning, finder ikke anvendelse på kollektive søgsmål med påstand om forbud. I dom af 9.9.2004, Kommissionen mod Spanien (C-70/03, EU:C:2004:505, præmis 16), forklarede Domstolen denne forskel med den forskellige karakter af individuelle søgsmål og søgsmål med påstand om forbud og deres forskellige formål (jf. fodnote 33 i dette forslag til afgørelse).

Forslaget til Rom II-forordningen, s. 16.

73. Jeg mener derfor, at anvendelsesområdet for Rom II-forordningens artikel 6, stk. 1, omfatter enhver handling, som vil kunne påvirke relationerne mellem markedsdeltagerne, enten mellem konkurrenter eller med hensyn til forbrugerne kollektivt betragtet. I overensstemmelse med denne selvstændige definition af »illoyal konkurrence« som omhandlet i denne bestemmelse, omfatter dette udtryk anvendelsen af urimelige vilkår, som er indsat i almindelige forretningsbetingelser, når dette vil kunne påvirke de kollektive interesser, der tilkommer forbrugerne som gruppe betragtet, og dermed påvirke konkurrencevilkårene på markedet.

74. I medfør af Rom II-forordningens artikel 6, stk. 1, er et søgsmål med påstand om forbud med henblik på at opnå, at der nedlægges forbud mod anvendelsen af urimelige vilkår i aftaler indgået med forbrugere, der er bosiddende i Østrig, efter min opfattelse underlagt østrigsk lovgivning. Det er nemlig i disse forbrugeres opholdsland, at de kollektive interesser, som det tilsigtes at beskytte med et sådant søgsmål, påvirkes eller vil kunne blive påvirket.

b) Manglende anvendelighed af Rom II-forordningens artikel 4, stk. 3, og artikel 12

75. Den regel om sekundær tilknytning, som er fastsat i Rom II-forordningens artikel 4, stk. 3, rejser ikke tvivl om konklusionen i det foregående punkt. Denne bestemmelse fastsætter en undtagelse til hovedreglen om *lex loci damni*, når der foreligger en »åbenbart nærmere tilknytning« til en anden medlemsstat. Ifølge nævnte bestemmelse kan en sådan tilknytning bl.a. følge af et »forudgående retsforhold mellem parterne, f.eks. en aftale, med nær tilknytning til den pågældende skadevoldende handling«.

76. Denne undtagelse er efter min opfattelse ikke tiltænkt at skulle anvendes på situationer, der er omfattet af anvendelsesområdet for en specialregel som den, der er fastsat i Rom II-forordningens artikel 6, stk. 1.

77. I denne henseende fremgår det af forarbejderne til denne forordning, at regler om sekundær tilknytning svarende til dem, der er fastsat i denne forordnings artikel 4, stk. 2 og 3, »generelt ikke [er] egnede i [...] situationer[, der angår illoyal konkurrence]«. Jeg deler dette synspunkt, idet nævnte forordnings artikel 6, stk. 1, sigter mod at beskytte kollektive interesser – og derved går ud over rammerne for retsforholdet mellem sagens parter – ved at fastsætte en regel, som er specifikt egnet hertil. Dette mål ville imidlertid blive modvirket, hvis det var muligt at gøre denne regel virkningsløs på grund af, at der foreligger en personlig forbindelse mellem disse parter.

78. Desuden har VKI og Amazon EU i det foreliggende tilfælde ikke indgået nogen forudgående aftale (idet de almindelige forretningsbetingelser udelukkende er bestemt til individuelle forbrugere). Jeg erindrer endvidere om, at eftersom en forbudssag er uafhængig af, om der foreligger en konkret individuel konflikt mellem erhvervsdrivende og forbrugere, kan den anlægges, selv om de kontraktvilkår, som der søges nedlagt forbud mod, ikke er blevet anvendt i bestemte aftaler. På denne baggrund indebærer den omstændighed, at disse almindelige betingelser bestemmer, at luxembourgsk lovgivning finder anvendelse, ikke, at der i en situation, hvor der ikke foreligger noget som helst forudgående retsforhold mellem sagens parter eller mellem den erhvervsdrivende og bestemte forbrugere, foreligger en åbenbart nærmere tilknytning til Luxembourg inden for rammerne af et sådant søgsmål.

Jf. 21. betragtning til Rom II-forordningen.

Forslaget til Rom II-forordningen, s. 17.

Jf. i denne retning A. Dickinson, *The Rome II Regulation: The Law Applicable to Non-Contractual Obligations*, Oxford University Press, Oxford, 2008, s. 397 og 398.

Jf. punkt 55 i dette forslag til afgørelse.

79. Rom II-forordningens artikel 12, som Kommissionen subsidiært har gjort gældende finder anvendelse, forekommer mig heller ikke at være relevant i denne sammenhæng. Denne bestemmelse, som regulerer, hvilken lovgivning der finder anvendelse på forpligtelser uden for kontrakt, der udspringer af forhandlinger forud for indgåelsen af en kontrakt (*culpa in contrahendo*), forudsætter efter min opfattelse, at der foreligger konkrete og bestemte prækontraktuelle forhandlinger. Henset til den abstrakte og kollektive karakter af en forbudssag er denne forudsætning ikke opfyldt. Under alle omstændigheder sigter sådanne søgsmål mod at opnå, at der nedlægges et forbud mod, ikke en eller anden form for *culpa in contrahendo*, men derimod anvendelsen af selve kontraktvilkårene.

c) Praktiske konsekvenser

80. Hvis den løsning, som jeg foreslår, bliver fulgt i den foreliggende sag, vil bedømmelsen af spørgsmålet, om de kontraktvilkår, som påstanden om forbud er rettet mod, er urimelige, i henhold til Rom II-forordningens artikel 6, stk. 1, alene være underlagt østrigsk lovgivning – herunder den østrigske lovgivning til gennemførelse af direktiv 93/13 (dvs. KSchG).

81. Inden for rammerne af individuelle søgsmål vil dette spørgsmål i henhold til Rom I-forordningens artikel 6, stk. 2, derimod være underlagt den lovgivning, som parterne har valgt i henhold til vilkår 12 i de anfægtede almindelige forretningsbetingelser (under forudsætning af, at det er gyldigt) – dvs. luxembourgsk lovgivning. Denne lovgivning vil imidlertid finde anvendelse med forbehold af den beskyttelse, som tilkommer forbrugerne i medfør af ufravigelige bestemmelser i den lovgivning, som ville have fundet anvendelse, hvis parterne ikke havde aftalt lovvalg. Sidstnævnte er i henhold til denne forordnings artikel 6, stk. 1, lovgivningen i det land, hvor forbrugeren har sit sædvanlige opholdssted – i det foreliggende tilfælde østrigsk lovgivning.

B – Bedømmelsen af, om lovvalgs klausulen er urimelig (første del af det fjerde spørgsmål)

82. Den forelæggende ret ønsker med den første del af det fjerde spørgsmål oplyst, om en lovvalgs klausul som vilkår 12 i Amazon EU's almindelige forretningsbetingelser, hvorefter lovgivningen i den medlemsstat, hvor den erhvervsdrivende har hjemsted, skal finde anvendelse, er urimeligt som omhandlet i direktiv 93/13.

83. I henhold til dette direktivs artikel 3, stk. 1, anses et kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, for urimeligt, hvis det til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser til skade for forbrugeren.

84. Direktivets artikel 3, stk. 2, præciserer, at et kontraktvilkår altid anses for ikke at have været genstand for individuel forhandling, når det er udarbejdet på forhånd af den erhvervsdrivende, uden at forbrugeren har haft nogen indflydelse på indholdet, navnlig i forbindelse med en standardkontrakt. Efter min opfattelse er der næppe nogen tvivl om, at almindelige forretningsbetingelser som de i hovedsagen omhandlede udgør et sådant tilfælde.

Amazon EU har med rette anført, at denne bestemmelse kun finder anvendelse, for så vidt som aftalen opfylder en af de betingelser, som er fastsat i Rom I-forordningens artikel 6, stk. 1. De aftaler, som dette selskab har indgået eller fremtidigt indgår med østrigske forbrugere, vil kunne falde ind under den situation, som er angivet i denne bestemmelses litra b), for så vidt som Amazon EU »retter [sin] virksomhed« mod Østrig. Dette forekommer mig at være tilfældet, idet det fremgår af forelæggelseskendelsen, at webstedet www.amazon.de faktisk gør det muligt at indgå aftaler med østrigske forbrugere (jf. forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I), KOM(2005) 650 endelig, s. 7). Det påhviler dog i givet fald de nationale retter at foretage en bedømmelse heraf.

I henhold til Rom I-forordningens artikel 10, stk. 1, skal spørgsmålet om gyldigheden af en lovvalgs klausul inden for rammerne af et individuelt søgsmål bedømmes på grundlag af den lovgivning, som parterne har valgt. I tilfælde af, at klausulen efter en sådan bedømmelse kendes urimelig, vil gyldigheden af de øvrige vilkår i de almindelige forretningsbetingelser være underlagt lovgivningen i forbrugers opholdsland i medfør af denne forordnings artikel 6, stk. 1 (under forudsætning af, at en af betingelserne i denne bestemmelse er opfyldt, jf. fodnote 46 i dette forslag til afgørelse).

Jf. ligeledes 25. betragtning til Rom I-forordningen.

85. I henhold til direktivets artikel 4, stk. 1, kan et kontraktvilkår kun kendes urimeligt efter en konkret bedømmelse i det enkelte tilfælde under hensyn til alle relevante omstændigheder, herunder hvilken type af varer eller tjenesteydelser aftalen omfatter.

86. Desuden bestemmer direktivets artikel 5, at såfremt de vilkår, der tilbydes forbrugeren, er i skriftlig form, skal de være udarbejdet »på en klar og forståelig måde«.

87. I medfør af artikel 3, stk. 3, i direktiv 93/13, sammenholdt med afsnit 1, litra q), i bilaget til dette direktiv, kan navnlig vilkår, som går ud på at »ophæve eller indskrænke forbrugers adgang til at rejse søgsmål«, kendes ugyldige.

88. Det tilkommer den nationale ret at afgøre, om et kontraktvilkår, henset til omstændighederne i den konkrete sag, opfylder de krav om god tro, jævnbyrdighed og gennemsigtighed, der følger af førnævnte bestemmelser. Domstolen har ikke desto mindre kompetence til at bestemme i direktiv 93/13 at udlede de kriterier, som den nationale ret kan eller skal anvende ved en sådan bedømmelse.

89. I første række vil jeg tilbagevise den forudsætning, som synes at danne grundlag for VKI's argumentation, nemlig at aftalen i henhold til vilkår 12 i de anfægtede almindelige forretningsbetingelser udelukkende er underlagt luxembourgsk lovgivning, uden at forbrugerne kan drage fordel af den beskyttelse, som tilkommer dem i medfør af ufravigelige bestemmelser i deres opholdsstats lovgivning. Efter min opfattelse kan en sådan fortolkning ikke udledes af ordlyden af dette vilkår. Det kan ikke fratage forbrugerne den beskyttelse, som tilkommer dem i henhold til Rom I-forordningens artikel 6, stk. 2, blot fordi det ikke udtrykkeligt henviser til denne beskyttelse. Dette skyldes, at nævnte beskyttelse følger direkte af denne lovbestemmelse, som begrænser parternes aftalefrihed. Forbrugerne kan således påberåbe sig den, uden at det er nødvendigt, at den også er udformet som en kontraktlig forpligtelse.

90. Efter denne præcisering af dets rækkevidde skal det afgøres, om de ulemper, som dette vilkår i givet fald indebærer for forbrugerne, bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser som omhandlet i artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13.

91. Efter min opfattelse kan en lovvalgsklausul, hvorefter lovgivningen i den medlemsstat, hvor den erhvervsdrivende har hjemsted, finder anvendelse, ikke anses for at være urimelig, blot fordi den i teorien vil kunne dels gøre det vanskeligere for en gennemsnitsforbruger, der er bosiddende i en anden stat, at anlægge et søgsmål, dels være til fordel for den erhvervsdrivende i forbindelse med dennes varetagelse af sine interesser.

Selv om den forelæggende ret ikke har henvist til denne bestemmelse i sine spørgsmål, kan Domstolen tage den i betragtning, for så vidt som fortolkningen af den kan være til nytte ved afgørelsen af hovedsagen (jf. bl.a. dom af 21.2.2006, Ritter-Coulais (C-152/03, EU:C:2006:123, præmis 29 og den deri nævnte retspraksis)).

Dette bilag indeholder kun en vejledende og ikke-udtømmende liste over de kontraktvilkår, der kan betegnes som urimelige. Et vilkår, der er opført på listen, skal således ikke nødvendigvis anses for urimeligt, og omvendt kan et vilkår, der ikke er opført på listen, alligevel betegnes som urimeligt (jf. dom af 7.5.2002, Kommissionen mod Sverige, C-478/99, EU:C:2002:281, præmis 20).

Jf. bl.a. dom af 30.4.2014, Kásler og Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, præmis 40 og den deri nævnte retspraksis).

Jf. bl.a. dom af 9.7.2015, Bucura (C-348/14, EU:C:2015:447, præmis 46 og den deri nævnte retspraksis).

Ved prøvelsen af, om et kontraktvilkår er urimeligt, skal vilkåret således ved fortolkningen heraf tillægges de virkninger, som det har i konkrete individuelle kontraktforhold mellem den erhvervsdrivende og forbrugere i henhold til Rom I-forordningens artikel 6, stk. 2. I denne henseende fremgår det af retspraksis, at der ved en sådan prøvelse bl.a. skal tages hensyn til, hvilke konsekvenser kontraktvilkåret kan have i henhold til de retsregler, der finder anvendelse på aftalen (dom af 1.4.2004, Freiburger Kommunalbauten, C-237/02, EU:C:2004:209, præmis 21). Disse retsregler omfatter efter min opfattelse ikke kun national lovgivning, men i givet fald også direkte anvendelige EU-retlige bestemmelser.

92. Som anført af VKI og Det Forenede Kongeriges regering, var det ganske vist tilsvarende betragtninger, der dannede grundlag for, at Domstolen i dommen i sagen *Océano Grupo Editorial og Salvat Editores* fandt, at et kontraktvilkår, hvorved retterne i det land, hvor den erhvervsdrivendes hjemsted var beliggende, tillagdes enekompetence, var omfattet af afsnit 1, litra q), i bilaget til nævnte direktiv. Denne konklusion forekommer mig imidlertid ikke at kunne overføres og anvendes analogt på en lovvalgsklausul som den i hovedsagen omhandlede, hvis virkninger er forskellige fra virkningerne af en værnetingsklausul.

93. EU-lovgivningen tillader i princippet udtrykkeligt lovvalgsklausuler, selv når de ikke har været genstand for individuel forhandling. Rom I-forordningens artikel 6, stk. 2, fastslår således – med det forbehold, som er anført i denne bestemmelses andet punktum – parternes adgang til at aftale, hvilken lovgivning der skal finde anvendelse på en forbrugerftale. Denne bestemmelse sondrer ikke mellem tilfælde, hvor en lovvalgsklausul har været genstand for individuel forhandling, og tilfælde, hvor den ikke har været det. For så vidt angår kontraktvilkår, som ikke har været genstand for en sådan forhandling, fremgår det i øvrigt af femte og sjette betragtning til direktiv 93/13, at lovgiver specifikt har taget i betragtning, at der kan indgås aftaler, som er underlagt lovgivningen i en anden medlemsstat end den, hvor forbrugeren er bosiddende, og samtidig anerkendt behovet for at beskytte forbrugeren mod anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i en sådan situation.

94. På denne baggrund er det min opfattelse, at en lovvalgsklausul, hvorefter lovgivningen i den medlemsstat, hvor den erhvervsdrivende har hjemsted, finder anvendelse, kun er urimelig, for så vidt som dens ordlyd eller kontekst udviser særlige kendetegn, der medfører en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser.

95. Navnlig kan en formulering, som ikke opfylder kravet i artikel 5 i direktiv 93/13 om at være udarbejdet på en klar og forståelig måde, medføre, at en sådan klausul er urimelig. Som det fremgår af retspraksis, skal dette krav under hensyn til, at forbrugeren befinder sig i en svagere stilling end den erhvervsdrivende hvad angår bl.a. informationsniveau, være genstand for en vid fortolkning. Domstolen har ligeledes fremhævet den afgørende betydning af, at forbrugeren informeres om konsekvenserne af kontraktvilkår. På denne baggrund indebærer dette krav efter min opfattelse navnlig, at et kontraktvilkår ikke må være egnet til at vildlede en gennemsnitsforbruger med hensyn til indholdet af dennes rettigheder.

96. I den foreliggende sag skal det anfægtede kontraktvilkår mere præcist være tilstrækkelig gennemsigtigt med hensyn til den adgang for forbrugeren til at påberåbe sig ufravigelige bestemmelser i sin opholdsstats lovgivning, som denne er sikret i medfør af Rom I-forordningens artikel 6, stk. 2. Hvilken grad af gennemsigtighed der herved kræves, afhænger af alle relevante omstændigheder i det konkrete tilfælde.

Dom af 27.6.2000 (C-240/98 – C-244/98, EU:C:2000:346, præmis 22 og 23).

Jf. artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13.

Jf. dom af 23.4.2015, *Van Hove* (C-96/14, EU:C:2015:262, præmis 40 og den deri nævnte retspraksis).

Domstolen har i en specifik kontekst fastslået, at det, idet ufravigelige lovbestemmelser var bestemmende for virkningerne af et kontraktvilkår, var af afgørende betydning, at den erhvervsdrivende underrettede forbrugeren om disse bestemmelser (dom af 26.4.2012, *Invitel*, C-472/10, EU:C:2012:242, præmis 29).

Jf. i denne retning dom af 21.3.2013, *RWE Vertrieb* (C-92/11, EU:C:2013:180, præmis 51).

97. I denne henseende bemærker jeg, at forbrugeraftaler ofte angår beskedne beløb, særligt i forbindelse med elektronisk handel. Dermed vil en gennemsnitsforbruger kun i ringe grad være tilskyndet til at anlægge sag mod den erhvervsdrivende. En lovvalgsklausul, hvorefter lovgivningen i en anden medlemsstat end den, hvor forbrugeren er bosiddende, finder anvendelse, er egnet til at gøre det endnu mindre attraktivt at anlægge et sådant søgsmål.

98. Desuden forekommer det mig sandsynligt, at gennemsnitsforbrugeren ikke er tilstrækkeligt informeret om den beskyttelse, som denne er sikret i medfør af Rom I-forordningens artikel 6, stk. 2. Dermed vil en sådan forbruger i princippet forlade sig på ordlyden af lovvalgsklausulen. Forbrugeren mulighed for at påberåbe sig den beskyttelse, som tilkommer denne i medfør af ufravigelige love i den stat, hvor denne har sit sædvanlige opholdssted, er imidlertid af stor praktisk betydning.

99. For det første omfatter disse love et betragteligt antal bestemmelser, som forbrugeren kan påberåbe sig. Hertil hører bl.a. de nationale bestemmelser til gennemførelse af gældende EU-ret på forbrugerbeskyttelsesområdet, navnlig for så vidt angår elektronisk handel. Som det fremgår af de direktiver, der regulerer dette område, er disse bestemmelser principielt ufravigelige.

100. Dernæst er lovene i den stat, hvor forbrugeren er bosiddende, i almindelighed mere velkendte og tilgængelige for denne (i det mindste af sproglige grunde) og dermed lettere at påberåbe sig end lovene i den medlemsstat, hvor den erhvervsdrivende har hjemsted. Jeg vil i denne forbindelse tilføje, at det efter min opfattelse ikke i henhold til Rom I-forordningens artikel 6, stk. 2, er en betingelse for, at forbrugeren er omfattet af »den beskyttelse, der tilkommer ham i medfør af bestemmelser, som ikke kan fraviges ved aftale« i henhold til lovgivningen i forbrugerenes opholdsland, at disse bestemmelser fastsætter et i materiel henseende højere beskyttelsesniveau end det, der følger af lovgivningen i den valgte retsorden. Efter min opfattelse giver forordningens artikel 6, stk. 2, dermed forbrugeren adgang til generelt at påberåbe sig ufravigelige bestemmelser i lovgivningen i dennes opholdsstat, uanset om de indholdsmæssigt er mere gunstige for forbrugeren end bestemmelserne i den valgte lovgivning.

Jf. 24. betragtning til Rom I-forordningen.

Jf. syvende betragtning til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 861/2007 af 11.7.2007 om indførelse af en europæisk småkravsprocedure (EUT 2007, L 199, s. 1), i hvilken det påpeges, at omkostningerne, behandlingstiden og kompleksiteten i forbindelse med retstvister ikke nødvendigvis mindskes i takt med kravets størrelse, således at hindringerne for at opnå en hurtig og billig retsafgørelse forøges i grænseoverskridende småsager. Forbrugerne kan i øvrigt indlede en alternativ tvistbilæggelsesprocedure i henhold til de nationale love til gennemførelse af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/11/EU af 21.5.2013 om alternativ tvistbilæggelse i forbindelse med tvister på forbrugerområdet og om ændring af forordning (EF) nr. 2006/2004 og direktiv 2009/22/EF (ATB-direktivet) (EUT 2013, L 165, s. 63).

Således flere af de direktiver, som er anført i bilag I til direktiv 2009/22 og bilaget til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 2006/2004 af 27.10.2004 om samarbejde mellem nationale myndigheder med ansvar for håndhævelse af lovgivning om forbrugerbeskyttelse (»forordningen om forbrugerbeskyttelsessamarbejde«) (EUT 2004, L 364, s. 1).

Parterne i en forbrugeraftale kan således ikke fravige den beskyttelse, som tilkommer forbrugeren i medfør af direktiv 93/13 (jf. bl.a. dom af 26.10.2006, *Mostaza Claro*, C-168/05, EU:C:2006:675, præmis 36). Jf. ligeledes bl.a. artikel 25 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU af 25.10.2011 om forbrugerrettigheder, om ændring af Rådets direktiv 93/13/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/44/EF samt om ophævelse af Rådets direktiv 85/577/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF (EUT 2011, L 304, s. 64) og artikel 7, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/44/EF af 25.5.1999 om visse aspekter af forbrugerkøb og garantier i forbindelse hermed (EFT 1999, L 171, s. 12).

Det har i øvrigt vist sig vanskeligt at gennemføre en sammenligning af de respektive fordele ved bestemmelser, der hidrører fra forskellige retsordener, på forbrugerbeskyttelsesområdet og af det beskyttelsesniveau, de sikrer forbrugeren (jf. i denne henseende J. Hill, »Article 6 of the Rome I Regulation: Much ado about nothing«, *Nederlands Internationaal Privaatrecht*, 2009, bind 27, s. 443).

Med hensyn til eksempler på nationale afgørelser, der fastslår dette, se J. Basedow, »Consumer contracts and insurance contracts in a future Rome I-regulation«, *Enforcement of international contracts in the European Union: Convergence and divergence between Brussels I and Rome I*, Intersentia, Antwerpen, Oxford, New York, 2004, s. 280 og 281.

101. Endelig er forbrugernes mulighed for at påberåbe sig en sådan beskyttelse af så meget desto større betydning, som visse af EU-direktiverne på forbrugerbeskyttelsesområdet kun gennemfører en minimumsharmonisering. Andre giver medlemsstaterne mulighed for at opretholde eller vedtage nationale regler vedrørende bestemte aspekter, som er omfattet af deres anvendelsesområde. Forbrugernes opholdsmedlemsstat kan dermed give denne en mere omfattende beskyttelse end den, som er fastsat i disse direktiver og i givet fald i lovene til gennemførelse af disse i den valgte retsorden.

102. På denne baggrund finder jeg i lighed med VKI og Det Forenede Kongeriges regering, at den omstændighed, at nævnte vilkår 12 ikke nævner, at forbrugeren har adgang til at påberåbe sig ufravigelige love i dennes opholdsland, kan give gennemsnitsforbrugeren det fejlagtige indtryk, at det kun er den lovgivning, som er valgt i henhold til dette vilkår, der finder anvendelse på aftalen. Hvis en sådan forbruger vildledes på denne måde, vil dette kunne afholde den pågældende fra at anlægge et søgsmål, først og fremmest på grund af manglende fortrolighed med forbrugerbeskyttelseslovgivningen i den valgte retsorden.

103. Dette vilkår forekommer mig derfor at kunne bevirke en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser til skade for forbrugeren og dermed at være urimeligt som omhandlet i artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

104. Amazon EU har indvendt, at såfremt det fastslås, at et sådant vilkår er urimeligt, vil det indebære en uforholdsmæssigt byrdefuld forpligtelse for erhvervsdrivende til at opregne alle relevante ufravigelige love i forbrugernes opholdsmedlemsstat for at gøre det muligt at vælge, hvilken lovgivning der skal finde anvendelse på aftalen. For at fjerne enhver uklarhed i denne henseende præciserer jeg, at såfremt et sådant vilkår fastslås at være urimeligt, vil det ikke medføre en forpligtelse som anført. Det vil blot indebære et krav om, at erhvervsdrivende vælger en formulering, således at det utvetydigt fremgår af lovvalgsklausulens ordlyd, at denne gælder med forbehold af den beskyttelse, som tilkommer forbrugerne i henhold til ufravigelige love i deres opholdsstat, uden at disse love nødvendigvis skal opregnes.

C – Spørgsmålet om, hvilken lovgivning der finder anvendelse ved prøvelsen af lovligheden af vilkårene om behandling af personoplysninger (anden del af fjerde spørgsmål)

105. Med den anden del af det fjerde spørgsmål ønsker den forelæggende ret oplyst, hvilken lovgivning der finder anvendelse på behandling af personoplysninger, der foretages af en elektronisk handelsvirksomhed, som retter sine aktiviteter mod en anden medlemsstat end den, hvor den har hjemsted. Denne ret spørger, om en sådan behandling i det foreliggende tilfælde udelukkende er underlagt lovgivningen i den medlemsstat, hvor Amazon EU har hjemsted (dvs. Luxembourg), eller ligeledes er underlagt østrigsk lovgivning, idet dette selskab via sit tysksprogede websted tager sigte på forbrugere i Østrig.

Jf. bl.a. artikel 8 i direktiv 93/13 og artikel 1, stk. 1, i direktiv 1999/44.

Jf. bl.a. anden betragtning til direktiv 2011/83 samt dette direktivs artikel 5, stk. 4, artikel 6, stk. 7, artikel 8, stk. 6, og artikel 9, stk. 3.

Jf. femte betragtning til direktiv 93/13.

1. Indledende bemærkninger

106. Dette spørgsmål er forelagt Domstolen, for så vidt som VKI har gjort gældende, at vilkår 6, 9 og 11 i Amazon EU's almindelige forretningsbetingelser er i strid med DSG, som gennemfører direktiv 95/46 i østrigsk ret. I lyset af denne sammenhæng nærer den forelæggende ret i realiteten tvivl med hensyn til, hvilken national lovgivning til gennemførelse af dette direktiv der skal danne grundlag for prøvelsen af lovligheden af disse vilkår inden for rammerne af et søgsmål med påstand om forbud.

107. Sammenholdes nævnte spørgsmåls ordlyd og kontekst, fremgår det endvidere, at denne ret forudsætter, at den lovgivning, der finder anvendelse ved en sådan prøvelse, skal være den samme som den lovgivning, der finder anvendelse på den behandling af oplysninger, som Amazon EU i givet fald foretager i henhold til de samme vilkår.

108. Ingen af procesdeltagerne har anfægtet denne forudsætning. Jeg kan ligeledes tilslutte mig den. Artikel 4 i direktiv 95/46 fastsætter således specifikke regler, som giver grundlag for at fastslå, hvilken national lovgivning til gennemførelse af dette direktiv der regulerer en given behandling af oplysninger. Disse særlige regler bestemmer efter min opfattelse også, hvilken lovgivning der finder anvendelse ved prøvelsen af lovligheden af kontraktvilkår om denne behandling af oplysninger.

2. Rækkevidden af artikel 4 i direktiv 95/46

109. Ifølge forarbejderne til direktiv 95/46 har dets artikel 4 i sin helhed navnlig til formål at undgå, at en og samme operation vedrørende behandling af oplysninger er underlagt lovgivningen i mere end én medlemsstat. Direktivet bygger således på tanken om, at den harmonisering, som det gennemfører, skal sikre et ensartet niveau for beskyttelse af oplysninger i hele Unionen. Derfor forpligter det medlemsstaterne til at udvise gensidig tillid med henblik på at hindre, at en og samme operation skal undergives en nøje undersøgelse i henhold til forskellige nationale lovgivninger, og at der derved lægges hindringer i vejen for udvekslingen af de pågældende oplysninger.

110. Denne bestemmelse udfylder således en dobbelt funktion:

- For det første afgrænser den det stedlige anvendelsesområde for den beskyttelsesramme, som er indført ved direktiv 95/46. Denne funktion var genstand for den sag, der gav anledning til dommen i sagen Google Spain og Google. Her skulle det afgøres, om denne beskyttelsesramme

Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at VKI's beføjelse til at anlægge den i hovedsagen omhandlede forbudssag har hjemmel i den nationale lovgivning til gennemførelse af direktiv 2009/22. I henhold til dette direktivs artikel 1, stk. 1, finder det anvendelse på søgsmål med påstand om forbud »som omhandlet i artikel 2 til beskyttelse af forbrugernes kollektive interesser som omhandlet i direktiverne i [dettes] bilag I«. Der henvises ikke til direktiv 95/46 i dette bilag. Søgsmål med påstand om forbud med henblik på at opnå, at det forbydes at anvende vilkår, som er i strid med nationale love til gennemførelse af dette direktiv (såsom DSG), er dermed ikke omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 2009/22. Det kan dog ikke udelukkes, at VKI er beføjet til at indlede en forbudssag mod anvendelse af kontraktvilkår, som er i strid med DSG, i medfør af bestemmelser i østrigsk lovgivning med en videre afgrænsning af forbrugerbeskyttelsesorganisationers søgsmålsret. Genstanden for tvisten i hovedsagen lader formode, således som den er beskrevet i forelæggelsesafgørelsen, at dette er tilfældet, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

I henhold til Rom II-forordningens artikel 27 »[berører] [d]enne forordning [...] ikke anvendelsen af fællesskabsretlige bestemmelser, som på særlige områder fastsætter lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontrakt«. Jf. også Rom I-forordningens artikel 23.

Der skal således sondres mellem afgørelsen af, hvilken lovgivning der finder anvendelse ved en sådan bedømmelse, og fastlæggelsen af, hvilken lovgivning der finder anvendelse på andre retlige spørgsmål, der kan opstå inden for rammerne af et søgsmål med påstand om forbud, herunder spørgsmålet om selve eksistensen af retten til at anlægge søgsmål med påstand om forbud mod anvendelse af vilkår, som er i strid med DSG.

Kommissionens meddelelse om beskyttelse af personer i forbindelse med behandling af personoplysninger i Fællesskabet og om informationssystemers sikkerhed (KOM(90) 314 endelig, s. 22), og ændret forslag til Rådets direktiv om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger (KOM(92) 422 endelig, s. 13). På samme måde er det i 18. betragtning til direktiv 95/46 anført, at enhver behandling af personoplysninger inden for Unionen skal være i overensstemmelse med lovgivningen »i en af medlemsstaterne«.

Jf. i denne retning niende betragtning til direktiv 95/46.

Jf. generaladvokat Cruz Villalóns forslag til afgørelse Weltimmo (C-230/14, EU:C:2015:426, punkt 23).

Dom af 13.5.2014 (C-131/12, EU:C:2014:317).

gennem den spanske lovgivning til gennemførelse af dette direktiv fandt anvendelse på en behandling af oplysninger, selv om den registeransvarlige var etableret i et tredjeland (nemlig De Forenede Stater).

- For det andet kan det på grundlag af nævnte artikel 4 fastslås, hvilken af flere medlemsstaters lovgivning der finder anvendelse på en given behandling af oplysninger. Det er denne funktion, som er relevant i den foreliggende sag, ligesom i den sag, der gav anledning til Weltimmo-dommen.

111. Efter denne præcisering bemærkes, at det fremgår af artikel 4, stk. 1, litra a), i direktiv 95/46, at to betingelser skal være opfyldt, for at en medlemsstats gennemførelseslovgivning finder anvendelse på en behandling af personoplysninger:

- For det første skal den registeransvarlige råde over »en virksomhed eller et organ« i denne medlemsstat.
- For det andet skal denne behandling finde sted »som led i [denne] virksomheds eller [dette] organs aktiviteter«.

112. Den anden betingelse viser sig i praksis at være afgørende, når en virksomhed råder over virksomheder eller organer i flere medlemsstater. Den giver i så fald grundlag for at fastslå, hvilken af disse medlemsstaters lovgivning der regulerer den pågældende operation. Alene lovgivningen i den medlemsstat, hvor den virksomhed eller det organ, som led i hvis aktiviteter denne operation foretages, befinder sig, finder anvendelse.

113. I den foreliggende sag er det ubestridt, at vilkår 6, 9 og 11 i Amazon EU's almindelige forretningsbetingelser omhandler en »behandling af personoplysninger«, som er omfattet af direktiv 95/46's anvendelsesområde. Det skal derfor vurderes, om en sådan behandling er bestemt til at skulle finde sted »som led i aktiviteter«, der udøves af »en virksomhed eller et organ«, hvorved dette selskab er etableret i Østrig, i Luxembourg eller – selv om hverken den forelæggende ret eller procesdeltagerne har nævnt denne mulighed – i Tyskland.

3. Spørgsmålet, om østrigsk lovgivning finder anvendelse

114. Hvad angår spørgsmålet, om Amazon EU er etableret i Østrig, bemærker jeg indledningsvis, at begrebet en virksomhed eller et organ som omhandlet i artikel 4, stk. 1, litra a), i direktiv 95/46 har en selvstændig betydning.

Dom af 1.10.2015 (C-230/14, EU:C:2015:639).

Jf. generaladvokat Cruz Villalóns forslag til afgørelse Weltimmo (C-230/14, EU:C:2015:426, punkt 40).

Det er ikke udelukket, at en og samme behandling af oplysninger, som foretages af en virksomhed, består af flere operationer med tilknytning til aktiviteter, der udøves af forskellige af dennes virksomheder eller organer. I en sådan situation er den enkelte operation efter min opfattelse omfattet af lovgivningen i den medlemsstat, hvor den virksomhed eller det organ er beliggende, som led i hvis aktiviteter den pågældende operation foretages.

Artikel 2, litra b), i direktiv 95/46 definerer »behandling af personoplysninger« som »enhver operation eller række af operationer«, som sådanne oplysninger gøres til genstand for, f.eks. indsamling, brug og videregivelse heraf.

Det følger således af såvel kravet om en ensartet anvendelse af EU-retten som lighedsprincippet, at en EU-retlig bestemmelse, som ikke indeholder nogen udtrykkelig henvisning til medlemsstaternes ret med henblik på at fastlægge dens betydning og rækkevidde, normalt i hele Unionen skal undergives en selvstændig og ensartet fortolkning, som skal søges under hensyntagen til bestemmelsens kontekst og formålet med den pågældende ordning (jf. dom af 3.9.2014, Deckmyn og Vrijheidsfonds, C-201/13, EU:C:2014:2132, præmis 14 og den deri nævnte retspraksis).

115. Ifølge 19. betragtning til nævnte direktiv forudsætter etablering på en medlemsstats område »faktisk udøvelse af aktiviteter gennem en mere permanent struktur«. Denne betragtning præciserer, at »den pågældende strukturs retlige form [...] ikke [har] afgørende betydning i denne forbindelse«. Den præciserer endvidere, at en registeransvarlig, som er etableret på flere medlemsstaters område, skal sikre sig, at hver enkelt struktur opfylder kravene i den nationale lovgivning, som er gældende for de aktiviteter, der udøves af denne.

116. I lyset af disse bestemmelser anlagde Domstolen i Weltimmo-dommen en vid fortolkning af begrebet etablering, idet den fandt, at det omfatter »enhver, selv minimal, reel og faktisk aktivitet, der udøves via en permanent struktur«, uanset dens retlige form. Den præciserede herved, at »[m]ed henblik på at fastslå, om et registeransvarligt selskab er etableret i en anden medlemsstat i den forstand, hvori begrebet anvendes i direktiv 95/46, end den medlemsstat eller det tredjeland, hvor det er registreret, bør der foretages en vurdering af, i hvor høj grad strukturen er permanent, og i hvilken grad der faktisk udøves aktiviteter i denne anden medlemsstat«.

117. Domstolen overlod det herefter til den nationale ret under hensyn til disse principper at afgøre, om det omhandlede selskab, henset til en række kendetegn, var etableret i Ungarn. Dels opfordrede den denne ret til at tage hensyn til den omstændighed, at den omhandlede aktivitet bestod i administration af internetsider med ejendomsannoncer, der vedrørte ejendomme i Ungarn, og som var udformet på ungarsk – hvorfor driften af internetsiderne hovedsagelig eller fuldt ud var rettet mod denne medlemsstat. Dels fremhævede Domstolen tilstedeværelsen af en repræsentant i Ungarn, som skulle inddrive de krav, der var opstået som følge af denne aktivitet, og repræsentere nævnte selskab i forbindelse med de administrative og retslige procedurer vedrørende den pågældende behandling af oplysninger, samt åbningen af en bankkonto og anvendelsen af en postboks i Ungarn. Jeg bemærker i øvrigt, at den omstændighed, at Domstolen nævnte disse kendetegn, indebærer, at der ikke kunne foreligge etablering i Ungarn, blot fordi de nævnte internetsider var tilgængelige dér.

118. Det tilkommer den forelæggende ret i lyset af denne retspraksis og under hensyn til alle relevante omstændigheder i den foreliggende sag at afgøre, om Amazon EU er etableret i Østrig. Domstolen kan imidlertid give den nogle anvisninger, der kan tjene som rettesnor i forbindelse med en sådan bedømmelse, som dem, jeg foreslår i det følgende.

119. For det første udelukker den omstændighed, at Amazon EU er registreret og har hjemsted i Luxembourg og hverken har et datterselskab eller en filial i Østrig, ikke, at dette selskab er etableret i denne medlemsstat som omhandlet i direktiv 95/46.

120. Dernæst fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, at Amazon EU kommer i kontakt med og indgår aftaler med østrigske forbrugere via sit tysksprogede websted. Efter min opfattelse kan denne omstændighed, navnlig henset til den retspraksis, som der er redegjort for i punkt 116 og 117 i dette forslag til afgørelse, ikke i sig selv danne grundlag for at fastslå, at Amazon EU er etableret i Østrig, hvis der ikke foreligger andre faktorer, der vil kunne godtgøre, at dette selskab råder over en »permanent struktur« i denne medlemsstat.

121. Jeg vil endelig ikke udelukke, at en eventuel kundeservice, som eksempelvis en reklamationsafdeling, der er rettet mod kunder i Østrig, som hævdet af VKI kan udgøre en etablering i Østrig. Fastslås det, at dette er tilfældet, kan dette imidlertid ikke i sig selv begrunde, at DSG finder anvendelse.

Dom af 1.10.2015 (C-230/14, EU:C:2015:639, præmis 28 og 31).

Dom af 1.10.2015, Weltimmo (C-230/14, EU:C:2015:639, præmis 29).

Dom af 1.10.2015, Weltimmo (C-230/14, EU:C:2015:639, præmis 32 og 33).

122. Selv hvis det antages, at der findes en sådan kundeservice, og at den kan kvalificeres som en virksomhed eller et organ, skal det således yderligere godtgøres, at den i de anfægtede vilkår omhandlede behandling af oplysninger er bestemt til at indgå som et led i de aktiviteter, der udøves af denne kundeservice, som omhandlet i den anden betingelse i henhold til artikel 4, stk. 1, litra a), i direktiv 95/46.

123. Domstolen havde lejlighed til at foretage en prøvelse af overholdelsen af denne betingelse i dommen i sagen Google Spain og Google. Den anlagde en vid fortolkning af betingelsen, idet den i det væsentlige fandt, at den var opfyldt, idet de aktiviteter, der udøvedes af en søgemaskineudbyder med hjemsted i De Forenede Stater (med henblik på hvilke den omhandlede behandling af oplysninger blev foretaget), og de aktiviteter vedrørende reklame og reklameplads, der udøvedes af dennes virksomhed eller organ i Spanien, var »uløseligt forbundne«.

124. Jeg tvivler dog på, at denne tilgang kan overføres på den foreliggende sag. Bortset fra andre forskelle med hensyn til de faktiske omstændigheder, adskiller den sag, der gav anledning til nævnte dom, sig fra den foreliggende sag ved, at den drejede sig om at tage stilling til spørgsmålet, om den omhandlede behandling af oplysninger var omfattet af den beskyttelsesramme, som var indført ved direktiv 95/46 (gennem den spanske lovgivning til gennemførelse af dette direktiv). Det var efter min opfattelse i lyset heraf, at Domstolen anlagde en vid fortolkning af den anden betingelse i dette direktivs artikel 4, stk. 1, litra a), for at undgå, at en sådan behandling skulle unddrages de forpligtelser og garantier, der er fastsat i dette direktiv.

125. I det foreliggende tilfælde skal det derimod afgøres, hvilken af flere nationale lovgivninger til gennemførelse af dette direktiv, som de operationer vedrørende behandling af oplysninger, som de anfægtede vilkår omhandler, skal være underlagt. Dette forudsætter, at den virksomhed eller det organ, som et led i hvis aktiviteter disse operationer mest direkte indgår, identificeres. Det forekommer mig dog umiddelbart – med forbehold af den forelæggende rets efterprøvelse – at de operationer, som er omhandlet i vilkår 6, 9 og 11 i Amazon EU's almindelige forretningsbetingelser, ikke knytter direkte an til aktiviteter udøvet af en eventuel kundeservice, som dette selskab måtte råde over i Østrig.

4. Spørgsmålet, om luxembourgsk eller tysk lovgivning finder anvendelse

126. Hvis det antages, at den forelæggende ret fastslår, at Amazon EU ikke råder over en virksomhed eller et organ i Østrig, eller at de operationer vedrørende behandling af oplysninger, som er omhandlet i disse vilkår, under alle omstændigheder ikke er bestemt til at indgå som led i aktiviteter, der udøves af et sådant organ eller en sådan virksomhed, skal det yderligere undersøges under hensyn til de to betingelser i artikel 4, stk. 1, litra a), i direktiv 95/46, om nævnte operationer er underlagt lovgivningen i en anden medlemsstat, og denne medlemsstat skal i givet fald identificeres.

127. Hverken den forelæggende ret eller procesdeltagerne er i denne forbindelse i tvivl om, at Amazon EU er etableret i Luxembourg. Man kunne imidlertid rejse spørgsmålet, om de operationer vedrørende behandling af oplysninger, som disse vilkår omhandler, ikke snarere er knyttet til aktiviteter, der udøves af en virksomhed eller et organ, som dette selskab eventuelt råder over i Tyskland. Det er således via webstedet med det tyske domænenavn www.amazon.de, at dette selskab kommer i kontakt med østrigske forbrugere. Det fremgår af vilkår 6 i Amazon EU's almindelige forretningsbetingelser, at

Dom af 13.5.2014 (C-131/12, EU:C:2014:317). I dom af 1.10.2015, Weltimmo (C-230/14, EU:C:2015:639, præmis 38), var det udelukkende spørgsmålet, om der forelå en etablering i Ungarn, der var genstand for Domstolens analyse, da det var ubestridt, at den omhandlede behandling fandt sted som led i aktiviteter, som det pågældende selskab udøvede i Ungarn.

Dom af 13.5.2014, Google Spain og Google (C-131/12, EU:C:2014:317, præmis 56).

Dom af 13.5.2014, Google Spain og Google (C-131/12, EU:C:2014:317, præmis 54 og 58).

»Amazon.de« gennemgår, vurderer og udveksler – dvs. behandler – kundernes personoplysninger. Henset til sådanne indicier kunne det overvejes, om tysk lovgivning finder anvendelse. Forelæggelsesafgørelsen indeholder imidlertid ikke andre faktiske oplysninger vedrørende Amazon EU's aktiviteter i Tyskland.

128. Under disse omstændigheder tilkommer det den forelæggende ret at efterprøve, ligeledes henset til den retspraksis, som der er redegjort for i punkt 116 og 117 i dette forslag til afgørelse, om Amazon EU råder over en virksomhed eller et organ i Tyskland som omhandlet i artikel 4, stk. 1, litra a), i direktiv 95/46. I bekræftende fald bør denne ret undersøge, om de operationer vedrørende behandling af oplysninger, som er omhandlet i de pågældende vilkår, er bestemt til at skulle finde sted som led i aktiviteter, der udøves af denne virksomhed eller dette organ, eller af Amazon EU's virksomhed eller organ i Luxembourg.

V – Forslag til afgørelse

129. På baggrund af ovenstående betragtninger foreslår jeg Domstolen at besvare de præjudicielle spørgsmål således:

- »1) Spørgsmålet om, hvilken lovgivning der finder anvendelse ved prøvelsen af, om vilkår, som en erhvervsdrivende har indsat i almindelige forretningsbetingelser bestemt til forbrugere, der er bosiddende i en anden medlemsstat, er urimelige, skal afgøres på grundlag af artikel 6, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 864/2007 af 11. juli 2007 om lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontrakt (Rom II-forordningen), når denne prøvelse finder sted inden for rammerne af et søgsmål med påstand om forbud med henblik på at opnå, at der nedlægges forbud mod anvendelsen af disse vilkår, som er anlagt i henhold til en national lov til gennemførelse af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/22/EF af 23. april 2009 om søgsmål med påstand om forbud på området beskyttelse af forbrugernes interesser.
- 2) Artikel 4, stk. 3, i forordning nr. 864/2007 gælder ikke for afgørelsen af spørgsmålet om, hvilken lovgivning der finder anvendelse ved prøvelsen af, om vilkår, som en erhvervsdrivende har indsat i almindelige forretningsbetingelser bestemt til forbrugere, der er bosiddende i en anden medlemsstat, er urimelige, når denne prøvelse finder sted inden for rammerne af et søgsmål med påstand om forbud med henblik på at opnå, at der nedlægges forbud mod anvendelsen af disse vilkår, som er anlagt i henhold til en national lov til gennemførelse af direktiv 2009/22.
- 3) Artikel 3, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler skal fortolkes således, at et vilkår i en erhvervsdrivendes almindelige forretningsbetingelser, som ikke har været genstand for individuel forhandling, og hvorefter en aftale, som er indgået med en forbruger i forbindelse med elektronisk handel, er underlagt lovgivningen i den medlemsstat, hvor denne erhvervsdrivende har hjemsted, er urimeligt, for så vidt som det vildleder forbrugeren ved at give denne indtryk af, at det kun er lovgivningen i denne medlemsstat, der finder anvendelse på aftalen, uden at oplyse forbrugeren om, at denne i medfør af artikel 6, stk. 2, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 593/2008 af 17. juni 2008 om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I) også har ret til at påberåbe sig den beskyttelse, som tilkommer denne i medfør af ufravigelige bestemmelser i den lovgivning, der ville finde anvendelse, hvis dette vilkår ikke var aftalt, hvilket det tilkommer den nationale ret at efterprøve under hensyn til alle relevante omstændigheder.
- 4) Artikel 4, stk. 1, litra a), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 95/46/EF af 24. oktober 1995 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger skal fortolkes således, at en operation vedrørende behandling af

Jf. artikel 2, litra b), i direktiv 95/46.

personoplysninger kun kan være underlagt lovgivningen i én medlemsstat. Denne medlemsstat er den, i hvilken den registeransvarlige råder over en virksomhed eller et organ – i den forstand, at denne dér udøver en reel og faktisk aktivitet via en permanent struktur – idet den pågældende operation finder sted som et led i denne virksomheds eller dette organs aktiviteter. Det tilkommer den nationale ret at foretage en sådan bedømmelse.«